

HRVATSKI glasnik

Godina XXIII, broj 16

25. travnja 2013.

cijena 200 Ft

*Svečanost dodjele nagrada
ovogodišnjega likovnog
natječaja Croatiada 2013*

Komentar

Traženje novih putova prema izazovima našeg vremena

Jezik je oduvijek bio i ostao temelj očuvanja nacionalnog identiteta. Sjetimo se samo Zapisa popa Martinca o Krbavskoj bitki iz 1493. u II. novljanskom brevijaru u kojem uz ostalo piše kako Turci „nalegoše na jzik hrvatski“ u značenju „navališe na hrvatski narod“. Jezik i narod oduvijek su bili i ostali neodvojivi.

Grubi nasrtaji na hrvatski jezik (ali i na jezike drugih naroda), nažalost, nisu nam nepoznati. Naime tijekom proteklih stoljeća i na ovim je prostorima došlo do grubog krnjenja jezičnih prava naših starih, što je do danas ostavilo dubokog traga na poznavanje, ulogu i položaj materinskog nam hrvatskog jezika. Posljedice takvih nasrtaja, posebno potkraj 19. stoljeća, bile su pogubne. Sustavno potiskivanje narodnosnih jezika, među njima i hrvatskog iz javne uporabe, ukidanje narodnosnih škola potkraj 60-ih godina prošloga stoljeća, među njima i onih s hrvatskim nastavnim jezikom, postupno, ali snažno doveli su do neviđenog gubljenja materinskog jezika svih narodnosti u Mađarskoj.

U prvom redu materinski jezik opstao je samo zahvaljujući nacionalno svjesnim obiteljima, ali i to samo u onim najjačim jezičnim sredinama. A onda su nastupili prirodni asimilacijski procesi, opadanje nataliteta, odlazak mladih trbuhom za kruhom u druge krajeve naše domovine, u velike gradske sredine, a u najnovije vrijeme i u inozemstvo.

Čini se da ni nakon demokratskih promjena u Mađarskoj, ni nakon postupnog jačanja i širenja kulturne autonomije, nismo došli do znatnog pomaka, a još manje do priželjkivanih rezultata. O tome svjedoče i podaci popisa posljednjeg popisa pučanstva, ali nam oni i nisu potrebni kao potvrda, poznavajući žalosno stanje iz naše svakodnevice, u našim naseljima, obiteljima.

I dok je danas materinski hrvatski jezik sve više u nestajanju i u obiteljima, osjećamo i sami potrebu za promjenom takvog stanja, ali nikako ne nalazimo rješenja. Kako povećati broj upisanih na hrvatski jezik u svim onim naseljima gdje je to moguće? Kako pospešiti nastavu hrvatskoga jezika? I kako hrvatski jezik vratiti u javnu uporabu, u našu zajednicu, u naše obitelji?

Danas se često rabi izraz dvojezičnost, dvojezična nastava, ali jednako tako često zaboravljamo da ona pretpostavlja odgovarajuću jezičnu sredinu i ravnopravnost dvaju jezika. A gdje je ona jezična sredina koja je nekada postojala? Da ravnopravnost dvaju jezika i ne spominjemo. Dok se nekadašnja sredina ne može vratiti, za jezična prava tek se valja izboriti. Ne želim reći da je učenje hrvatskoga jezika, odnosno nastava hrvatskoga jezika u školi danas nemoguća misija, nego samo da je nužno preispitivanje dosadašnjeg rada, traženje novih putova, novih odgovora, konačno i izradba odgovarajućih metoda, i to u skladu sa stvarnim stanjem i izazovima našega vremena.

S. B.

„Glasnikov tjedan“

Iza nas je spomen-dan hrvatske knjige koji se slavi 22. travnja jer je na taj dan prije više od pola tisućljeća, travnja 1501, otac hrvatske književnosti Marko Marulić dovršio, kao pedesetogodišnjak, Juditu, svoje najpoznatije djelo na hrvatskome jeziku: „Libar Marka Marulića Splitsanina u kom se uzdrži istorija svete udovice Judit u vrsih harvacki složena“. Jezična je podloga Judite splitska čakavština i štokavski leksik te glagoljaška predaja, i po tome je ovo djelo navijestilo jedinstvo

U organizaciji Književnoga kruga Split, Zavoda za znanstveni i umjetnički rad HAZU u Splitu, Društva hrvatskih književnika i Društva prijatelja kulturne baštine Split, od 18. do 21. travnja održan je znanstveni, književni i izdavački skup, 23. „Marulićevi dani“. Tradicionalno Društvo hrvatskih književnika u sklopu „Marulićevih dana“ dodjeljuje nagradu Dana hrvatske knjige: Judita, Davidias, Slavić.

Nagrada Dana hrvatske knjige za najbolju knjigu ili studiju o hrvatskoj književnoj baštini, posebno o humanističko-renesansnoj. „Davidias“ – Nagrada Dana hrvatske knjige za najbolji prijevod djela iz hrvatske književne baštine na strane jezike ili za najbolju knjigu, odnosno studiju inozemnog kroatista o hrvatskoj književnoj baštini. „Slavić“ – Nagrada Dana hrvatske knjige za najbolji autorski knjigom objavljeni prvenac. Ako smo već spomenuli nagrade

„Iza nas je spomen-dan hrvatske knjige koji se slavi 22. travnja jer je na taj dan prije više od pola tisućljeća, travnja 1501, otac hrvatske književnosti Marko Marulić dovršio, kao pedesetogodišnjak, Juditu, svoje najpoznatije djelo na hrvatskome jeziku: „Libar Marka Marulića Splitsanina u kom se uzdrži istorija svete udovice Judit u vrsih harvacki složena“.“

hrvatskoga jezika, a epohalna važnost toga spjeva leži u spoznanju da je Marulić hrvatski jezik primjerio europskim pjesničkim standardima.

Ovoga vikenda u Budimpešti se organizira treća međunarodna konferencija mladih slavista čiji su organizatori Institut slavističke i baltičke filologije i Odsjek za slavistiku spomenutog instituta koji djeluju na Sveučilištu Loránd Eötvös. Među mladim slavistima, njih dvadeset i četvero (ako sam dobro pobrojila), imat će izlaganja u sekciji za kroatistiku i slovenistiku. Međunarodna konferencija mladih slavista, na koju se po riječima organizatora prijavilo 170 studenata, okuplja ovoga puta mlade slaviste iz Austrije, Bosne, Bugarske, Češke, Grčke, Hrvatske, Poljske, Makedonije, Srbije, Slovačke, Slovenije, Rusije i Ukrajine, a među predavačima konferencije je i više polaznika odsjeka i struka pri Institutu slavističke i baltičke filologije.

u povodu Dana hrvatske knjige, napomenimo ime mađarskog kroatista Istvána Lőkösa iz Egera koji je 1997. godine dobio nagradu; Davidias – István Lőkös: A horvát irodalom története, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996. Godine 2008.

Davidias – István Lőkös: Marko Marulić: Zsuzsánna; Jeruzsálem városának panasza; Imádság a török ellen, fordította Lőkös István. – Eötvös József Könyvkiadó, Budapest, 2007 (M. Marulić, Suzana, Tuženje grada Hjeropolima, Molitva suprotiva Turkom. Na mađarski preveo István Lőkös) te 2011. Davidias – István Lőkös: Pristupi Gjalskom, Matica hrvatska, Zagreb, 2010.

Nadnevkom 23. travnja UNESCO je obilježio Svjetski dan knjige i autorskih prava jer je toga dana 1616. godine umro Miguel de Cervantes, a istoga se dana rodio William Shakespeare.

Branka Pavić Blažetin

BARČA – Predsjednik Hrvatske samouprave Šomođske županije Jozo Solga sazvao je sjednicu za 26. travnja, s početkom u 18 sati, u Barču (Bajcsy-Zsilinszkyeva 71). Na dnevnom je redu: 1. Financijsko izvješće Hrvatske samouprave Šomođske županije za 2012. godinu; 2. Rasprava o koncepciji proračuna za 2014. godinu; 3. Rasprava o suradnji s civilnim udrugama; 4. Organiziranje hrvatskoga vjerskog života; 5. Organiziranje KUP-a podravskih ribiča; 6. Dogovor o gostovanju Hrvatskoga kazališta; 7. Organiziranje dječjega hrvatskog jezičnog tabora; 8. Podupiranje izdavanja vjerskog časopisa «Zornica»; 9. Organizacija Hrvatske književne večeri, susret pisaca i čitatelja; 10. Pregled rada Županijske udruge hrvatskih samouprava; 11. Pripreme za proslavu Dana priključenja Hrvatske Europskoj Uniji; 12. Rasprava o organizaciji regionalnoga tamburaškog tabora; 13. Podupiranje taborovanja i usavršavanja učenika; 14. Pregled rada lukoviške Zavičajne kuće; 15. Rasprava o Razvojnoj koncepciji Šomođske županije.

Aktualno

Skupština Društva Horvata kre Mure

Društvo Horvata kre Mure 12. travnja u sumartonskome Seoskom domu održalo je godišnju skupštinu na kojoj je nazočio i predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj Joso Ostrogonac. Skupština je prihvatila predsjednikova izvješća, proračun za 2013. godinu, raspravljalo se o odnosu regionalne organizacije i Saveza, o statusu Društva, te o provedbi europskoga prekograničnog projekta Austrija–Mađarska u kojem je Društvo pridruženi partner.

Gost skupštine Društva Horvata kre Mure bio je Joso Ostrogonac, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj, uz njega desno Ladislav Gujaš, predsjednik Društva, i dr. Jože Takač, član Predsjedništva Društva

Skupština je zakazana za 17 sati, međutim od 150 članova odazvalo se 40, stoga je predsjednik Ladislav Gujaš ustanovio da nema kvoruma, te kako je naznačeno u pozivnici, za 18 sati ponovno je sazvaio skupštinu s istim dnevnim redom. Predsjednik je pozdravio sve nazočne i pristigloga gosta Josu Ostrogonca, predsjednika Saveza Hrvata u Mađarskoj. Pošto je predsjednik pročitao dnevni red, prihvaćeno je da se mijenja njegov redoslijed kako bi g. Ostrogonac mogao krenuti prije kući. Tako je prva dnevna točka bila odnos Društva i Saveza. Predsjednik Saveza izvijestio je nazočne o odlukama posljednjeg kongresa kada je došlo do promjene statuta, prema kojem član Saveza može postati pojedinac ili civilna udruga, no članovi određene civilne udruge nisu automatski Savezovi članovi, nego njih u Savezu zastupa predstavnik određene organizacije. Prema zakonu, članovi Saveza dužni su platiti članarinu, i udruge i pojedinci. Savez će 11. svibnja održati svoju skupštinu na koju će pozvati sve članove i tada će se moći opet raspravljati o statutu.

Ako u svezi s tim zalski Hrvati imaju neke prijedloge, neka ih dostave državnoj organizaciji, pa će ih na skupštini moći iznijeti. Cilj je Saveza da okupi Hrvate iz svih regija i da nudi svim regijama mogućnost za očuvanje nacionalne samobitnosti na različitim poljima, nikoga ne želi isključiti, a voljan je i na razne kompromise u korist Hrvata u određenim regijama. Predsjednik Saveza spomenuo je programe koji su ostvareni uza Savezovu

koordinaciju odnosno suorganizaciju, a i one koje će ubuduće organizirati. Postavljeno je pitanje zbog čega Savez ne organizira državne smotre za koje ima primjera u Hrvatskoj. O tome na koji se način to čini govorio je g. Harmicar, član društva iz Hrvatske. Te smotre u Hrvatskoj većinom organiziraju zajednice civilnih udruga u suradnji sa županijskim organizacijama. Ispostavilo se da je najveći problem financiranje, jer Savez većim dijelom dobiva potporu za djelovanje, a ne za programe, no i to će se moći predložiti na skupštini. G. Ostrogonac je naglasio kako Savez ima i političku ulogu, član je Okruglog stola za ljudska prava i narodnosne radne skupine pri Ministarstvu ljudskih resursa i na posljednjem popisu bila je organizacija Hrvata koja je postavila državnu listu, tako slično zamišlja i na predstojećim izborima, upravo zbog toga učinio je korake da postane neprofitnom organizacijom. Dr. Jože Takač, vezano uz to, obrazložio je da prema novom narodnosnom izbornom zakonu listu će moći postaviti one civilne udruge koje imaju status neprofitne organizacije i u svome statutu imaju zastupanje interesa narodnosti. Taj se status može dobiti samo udovoljavanjem određenih kriterija. Takvih udruga već ima nekoliko u Pomurju, no g. Ostrogonac savjetovao je da bi možda bilo vrijedno da i Društvo učini korake u tom pogledu. Tako, prema jednoglasnoj odluci nazočnih članova, povjeren je predsjednik da pokrene postupak da i Društvo Horvata kre Mure dobije status

neprofitne organizacije. Slijedila su izvješća o lanjskom radu i financijskoj godini. Ladislav Gujaš istaknuo je najvažnije ostvarene programe: predsmotru Međimurske popevke, Traži se zvijezda, Vincekovo, Festival „Zlevanka, vino i tambure“, Martinje, Žive jaslice u Sumartonu. Društvo je u 2012. g. imalo ukupno 450 tisuća forinta prihoda, koji je nastao od članarine, potpore Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti, te natječaja. Veći dio svojih materijalnih sredstava potrošilo je na razne regionalne programe. Financijska godina za tekuću godinu bit će mnogo povoljnija od prijašnjih, umalo deset milijuna forinta: dio proračuna ostvaruje se od članarine, potpore Instituta za prosvjetu Zalske županije, Veleposlanstva Republike Hrvatske u Budimpešti, odnosno od potpore Europske Unije koja se ostvaruje u okviru prekograničnog programa Austrija–Mađarska COCU/ L00137. Predsjednik je izvijestio nazočne o podrobnostima projekta koje se ostvaruje zajedno s građanskim Hrvatima iz Austrije i Mađarske. U okviru projekta bit će organizirani tečajevi za buduće koreografe narodnog folklora; ukupno će učiti 14 koreografija od Međimurke Jelene Tisaj. Učenje plesova i koreografija počinje 20. travnja u sumartonskom Seoskom domu. Skupština je jednoglasno prihvatila izvješća, i to da će članarina nadalje ostati tisuću forinti. Plan rada za 2013. godinu u potpunosti još nije sastavljen. Društvo je već ostvarilo jednu priredbu, a to je bila predsmotra Međimurske popevke, sada će započeti i programi narečenog projekta, a ostale programe predsjednik želi uskladiti s programima hrvatskih naselja, stoga je zamolio da hrvatske samouprave dostave svoje godišnje programe.

Na kraju skupštine razmotreni su podaci posljednjeg popisa pučanstva, odnosno broj Hrvata u Zalskoj županiji. Prema podacima, još u dvama gradovima županije mogle bi se utemeljiti hrvatske samouprave, pa će se Društvo pokušati povezati s nekim Hrvatima iz tih mjesta.

beta

PEČUH – Odsjek za politologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Pečuhu, u suradnji s Udrugom društvenih znanosti „Pólusok“, od 25. do 27. travnja priređuje konferenciju pod nazivom „Osjećaj se kod kuće u srednjoistočnoj Europi“. Među predavačima je i generalna konzulica Ljiljana Pancirov koja će izlagati 26. travnja, a jedna od tema skupa jest pristupanje Republike Hrvatske Europskoj Uniji i mađarsko-hrvatski odnosi. Jezik je konferencije i radionica engleski. Između ostaloga govorit će se o regionalnoj politici Mađarske, o Dunavskoj strategiji i višegradskoj suradnji... Cilj je konferencije pružiti mogućnosti razmjene znanstvenih i praktičnih iskustava iz područja regionalne suradnje u istočnoj i srednjoj Europi.

Znatan porast broja Hrvata u Bačko-kiškunskoj županiji

Brojčani porast i politički dobitak

Kao što je prigodom posljednjeg popisa pučanstva općenito porastao broj pripadnika narodnosti, među njima i broj Hrvata u Mađarskoj, tako je porastao i broj bačkih Hrvata. On se prije svega može pripisati postavljanju dvaju posebnih pitanja koja su se odnosila na narodnost (1. Kojoj narodnosti pripadate? 2. Osim naznačene narodnosti pripadate li drugoj narodnosti?), te tome da je skupni broj pripadnika narodnosti ustanovljen putem ispitivanja četiriju pitanja, tako da se pripadnikom narodnosti smatra svaka osoba koja je označila najmanje jedno od četiriju pitanja.

Tako je u Bačko-kiškunskoj županiji 2011. godine po narodnosti popisano 2918 Hrvata, što je u odnosu na 2001. godinu (1695) 1223 više, a pripadnika hrvatske narodnosti čak 3502 (što je 13,07% od ukupnog broja Hrvata u Mađarskoj). Od toga umalo polovina zabilježena je u trima brojčano najjačim naseljima (Baja, Dušnok, Santovo) s 1629, odnosno više od dvije trećine u prvih sedam naselja (Baja, Dušnok, Santovo, Bačino, Gara, Kačmar i Kalača) s 2245 Hrvata. Po materinskom jeziku zabilježen je mali pad (1248) u odnosu na prijašnji popis (1332), a po uporabi jezika u obiteljskom, prijateljskom krugu (1811) mali porast (1690). Na osnovi tih podataka, Bačko-kiškunska županija zauzima treće mjesto po broju Hrvata u Mađarskoj (prije deset godina bila je na petom), iza Baranje i Zale, a ispred Željezne i Đursko-mošonsko-šopronske županije.

Kada su u pitanju podaci o pučanstvu prema čimbenicima koji utječu na narodnosnu pripadnost, a to su narodnost-materinski jezik-uporaba jezika u obiteljskom, prijateljskom krugu, imamo samo podatke o županijskim središtima, skupne podatke ostalih gradova i skupne podatke sela. Prema tome u županijskom središtu Kečkemetu popisano je 112 Hrvata, po materinskom jeziku 41, po uporabi jezika u obiteljskom, prijateljskom krugu 44, a broj pripadnika narodnosti je 130. U ostalim gradovima Hrvata je 1094, po materinskom jeziku izjasnilo ih se 419, hrvatskim se jezikom u obiteljskom, prijateljskom krugu služi 501, a skupni je broj pripadnika narodnosti 1243. Najviše Hrvata (1712) živi u selima gdje ih je materinski jezik označilo 788, hrvatskim se jezikom u obitelji, prijatelj-

skom krugu služi 1266, a broj pripadnika hrvatske narodnosti je 2129. Najveći broj zabilježen je u bajskoj mikroregiji (1736), zatim kalačkoj (1005) i aljmaškoj (466).

Nažalost, iste podatke po naseljima još nemamo (najavljeni su tijekom travnja), stoga ih ne možemo usporediti s onima otprije deset godina. Ipak, općenito već na prvi pogled, možemo zaključiti da je u većini povijesnih hrvatskih naselja u Bačkoj broj Hrvata odnosno pripadnika hrvatske narodnosti znatno porastao. Dosadašnjima se priključilo još jedno naselje u kojem je popisano više od trideset pripadnika hrvatske narodnosti, a to je Olaš (Kiskunhalas, 35), čime su osigurani uvjeti za raspisivanje izbora za hrvatsku narodnosnu samoupravu 2014. godine. Time se otvara mogućnost da na sljedećim izborima poraste i broj hrvatskih samouprava u županiji sa sadašnjih 15 na 16. Više je zanimljivosti vezanih za podatke po naseljima, koja nas potiču na promišljanje podataka. Tako je u Baji u odnosu na podatke otprije deset godina (263) gotovo utrostručen broj pripadnika hrvatske narodnosti (764). Na drugome mjestu se nalazi Dušnok (540), koji je 2001. bio na prvome mjestu (359). S blagim porastom Santovo je na trećemu mjestu (325), a 2001. bilo je na drugom (283). Znatan porast hrvatske narodnosti zabilježen je u Bačinu (256) gdje je prije deset godina po narodnosti bilo samo 87 Hrvata, koji se time uspeo na četvrto mjesto. S minimalnim porastom broja Hrvata (216) u odnosu na 2001. godinu (201) Gara je pala na peto mjesto. Slijede naselja u

kojima je broj pripadnika hrvatske narodnosti između 100 i 183. U Kačmaru je 183 pripadnika hrvatske narodnosti, 47 više u odnosu na popis iz 2001. godine (136). Najveći porast s nevjerojatnih 657% u odnosu na popis otprije deset godina (26) zabilježen je u Kalači (171). I u drugim naseljima zabilježen je znatan porast: Aljmaš 158 (prije deset godina 70), Kečkemet 130 (34), Čikerija 106 (27), Bikić 100 (21), Čavolj 96 (36), Baškut 82 (20), Tompa 47 (9) i Sentivan 44 (12).

Uz navedena naselja (16), Bačko-kiškunska županija ima još 28 naselja sa skromnim brojem pripadnika hrvatske narodnosti: Ajoš (Hajós) 11, Jankovac (Jánoshalma) 4, Keceja (Kecel) 4, Kireš (Kiskőrös) 11, Kiskunfélegyháza 11, Lajosmizse 3, Miljkut (Mélykút) 3, Vakier (Soltvadkert) 3, Đurić (Bácsszentgyörgy) 3, Monoštorlija (Bátmonostor) 21, Čatalija (Csátalja) 7, Datutovo (Dávod) 12, Topolovac (Dunafalva) 11, Čanada (Érsekcsanak) 22, Fajsin (Fajs) 6, Voktov (Foktő) 7, Hartava (Harta) 4, Helvécia 3, Kaskantyú 3, Salašica (Kisszállás) 5, Kunbaja 5, Modaroš (Madaras) 8, Matević (Mátételke) 5, Miška (Miske) 3, Baračka (Nagybaracska) 4, Dudvara (Nemesnádudvar) 3, Čikuzda (Sükösd) 15, Srimljan (Szeremle) 7.

U Bačko-kiškunskoj županiji nema naselja s hrvatskom većinom, ali u odnosu na popis otprije deset godina, kada je u Bačkoj bilo samo dva naselja s više od 10% Hrvata (Santovo 12,55%, Dušnok 10,86%), danas ima četiri: Dušnok (18,40%), Santovo (15,53%), Bačino (12,22%) i Čikerija (12,24%). Pri tome treba znati kako su povijesna hrvatska sela u Bačkoj većinom naselja s oko i preko dvije tisuće, a neka i s oko tri tisuće stanovnika.

Na kraju, ali ne posljednjem redu, važno je naglasiti i to da se iz objavljenih podataka popisa pučanstva bez dvojbe može zaključiti kako su pripadnici hrvatskih subetničkih skupina uvršteni među Hrvate, a ne među pripadnike ostalih. To je posebno važno kada su u pitanju Bunjevci u Bačkoj, ali i neke druge hrvatske etničke skupine u Mađarskoj.

S. B.

Tabor tamburaša i plesača u Koljnofu

Koljnofsko hrvatsko društvo opet organizira tabor tamburaša i plesača u Koljnofu. Tabor je najbolja mogućnost da se folklorišti upoznaju i usavrše stručno znanje. Cilj je dobra suradnja, koja je prije vrlo dobro funkcionirala i pomagala rad hrvatskih folklorišta iz svih regija Mađarske gdje žive Hrvati, s proširenjem izvan granice na Austriju i Sloveniju. Sa željom da se upoznaju hrvatski folklorišti koji žive u Srednjoj Europi. Troškovi tabora: sudionici iz Mađarske uplaćuju 20.000 Ft. Uvjet sudjelovanja: napunjena 14. godina; uplata 20.000 Ft do 30. lipnja. Rajka és vidéke Tak. Szövetkezet Kópházi Horvát Egyesület – 59500313-10000331. Na uplatnici naznačite ime, prezime, adresu i naslov tabora. Popunjenu prijavitnicu treba poslati najkasnije do 30. lipnja na adresu: Koljnofsko hrvatsko društvo, Tabor za tamburaše i plesače, 9495 Kópháza, Fő u. 15. Faks: 99-357-230. Mjesto tabora: Etnomemorijalni centar gradišćanskih Hrvata. Vrijeme tabora: 15.–20. srpnja (dolazak najkasnije 15. srpnja, u ponedjeljak, od 9 sati; odlazak 20. srpnja, u subotu).

Državno natjecanje srednjoškolaca iz hrvatskoga jezika i književnosti

Najbolji srednjoškolci iz hrvatskoga jezika i književnosti školske godine 2012/2013.

U organizaciji Zavoda za istraživanje i razvoj prosvjete pri Ministarstvu ljudskih resursa, i ove je godine održano Državno natjecanje srednjoškolaca iz hrvatskoga jezika i književnosti. Prvi, pismeni dio priređen je u siječnju, na koji se prijavilo iz budimpeštanske Hrvatske gimnazije osam te iz pečuške Hrvatske gimnazije Miroslava Krleže pet gimnazijalaca. Pismeni se dio sastoji od dva dijela, prvi je dio razumijevanje teksta, a drugi sastavak po zadanim temama. Drugi krug, usmeni dio, ujedno i završnica, priređen je 25. ožujka u Croaticinim prostorijama. Pravo na sudjelovanje pri završnici stekla su četiri gimnazijalca: *Mladen Filaković* iz Pečuha, a iz Budimpešte *Inez Kvarda*, *Dalma Perak* i *Laura Tišlerić*. Njihove su odgovore vrednovali prof. Stipan Karagić i prof. Tomislav Krekić, a organizatorica je nadmetanja suradnica Zavoda za istraživanje i razvoj prosvjete pri Ministarstvu ljudskih resursa Magdalena Šibalin Kühn. Na natjecanju se moglo osvojiti ukupno 200 bodova, po 100 na pismenom i usmenom dijelu. Unatoč tremi spomenuti sudionici završnice bili su jako sretni što su dospjeli do završnice, zahvalni svojim profesoricama hrvatskoga jezika i književnosti: Mirjani Karagić, Jeleni Kiss Kolar i Mariji Šajnović, te ne u posljednjem redu ponosni na svoje škole.

Na narečenom natjecanju posljednjih godina prvo mjesto, ako ne i drugo, redovito osvajaju đaci budimpeštanske Hrvatske gimnazije. Hoće li i ove godine oni ponijeti palmu pobjede ili nastavlja li se ta pobjednička nit, doznat će se uskoro. Naime Zavod za istraživanje i razvoj prosvjete dostavit će pismenu obavijest spomenutim školama o službenim rezultatima natjecanja. Diplome nadmetanja u lipnju uručuje ministar ljudskih resursa, u budimpeštanskoj Gimnaziji Zsigmonda Móricza.

Mladen Filaković, 12. razred, Hrvatska gimnazija Miroslava Krleže u Pečuhu; nastavnica: Jelena Kiss Kolar.

Podrijetlom je iz Baje, a budući da se već više članova obitelji školovalo u Pečuhu, i on se upisao u nulti razred Hrvatske gimnazije Miroslava Krleže. Pismeni dio natjecanja ne smatra teškim, u sastavku je opisao pravi obiteljski život u đačkome domu, a na usmenom dijelu za temu je dobio pjesništvo Dragutina Tadijanovića. Na natjecanje se prijavio da „provjeri“ svoje znanje i spoznaje iz hrvatskoga jezika i književnosti, ali smatra to „predmaturom“ narečenih predmeta. Misli da ono što se uči na satu hrvatskoga jezika i književnosti te na fakultaciji dovoljno je za pripreme na natjecanje. Svakako želi studirati kroatistiku u Pečuhu jer jako voli i cijeni svoj hrvatski materinski jezik. U slobodnom vremenu rado svira na tamburici ili na bas-primu. Svira u školskom orkestru i u tamburaškom sastavu „Baja“.

Inez Kvarda, 12. razred, Hrvatska gimnazija u Budimpešti; nastavnica: Mirjana Karagić.

Podrijetlom je iz Budimpešte, od vrtića je polaznica budimpeštanske hrvatske ustanove. Pismeni dio natjecanja ne smatra teškim, odabrala je analizu književnoga djela, a na završnici za temu je dobila analizu pjesme „Utjeha kose“ Antuna Gustava Matoša. Po drugi put sudjeluje na natjecanju, i ovaj put ju je nagovorila profesorica Mirjana Karagić.

Nadmetanje smatra dobrom pripremom na maturalni ispit iz hrvatskoga jezika i književnosti. Smatra da ono što se uči na satu hrvatskoga jezika i književnosti dovoljno je za pripreme za natjecanje. Za daljnje školovanje označila je budimpeštansko Sveučilište Corvinus i Budapest Business School, jer namjerava studirati ugostiteljstvo i turizam.

Redovita je sudionica školskih natjecanja u kazivanju stihova i proze ili pjevanja naziva „HOŠIG traži zvijezdu“, te svira na gitari, violončelu i violi.

Dalma Perak, 11. razred, Hrvatska gimnazija u Budimpešti; nastavnica: Marija Šajnović.

Podrijetlom je iz Subotice i od vrtića je polaznica budimpeštanske hrvatske ustanove. Sudjelovala je i na Državnom natjecanju osnovnoškolaca iz hrvatskoga jezika i književnosti, no tada nije dospjela do završnice, a sada ju je nagovorila profesorica i razrednica Marija Šajnović. Pismeni dio natjecanja ne smatra teškim i jako je sretna što je mogla pisati o svom omiljenom romanu „Smogovci“ Hrvoja Hitreca. Na usmenom dijelu za temu je dobila renesansu i komediju „Dundo Maroje“ Marina Držića. Misli da ako se želi i hoće, može se pripremiti na natjecanje i na satima hrvatskoga jezika i književnosti, ali mnogo pomaže i fakultacija tih predmeta. Voli čitati književne ostvaraje klasičnih autora, redovita je sudionica natjecanja kazivanja stihova i proze, a posljednjih je godina domaćica školskih priredaba. Još nije odlučila gdje će nastaviti svoju daljnju naobrazbu, ali je sigurno da će odabrati studij u vezi s hrvatskim jezikom.

Laura Tišlerić, 11. razred, Hrvatska gimnazija u Budimpešti; nastavnica: Marija Šajnović.

Podrijetlom je iz Kerestura, i od nultoga razreda gimnazije polaznica je budimpeštanske Hrvatske škole. Na sudjelovanje ju je nagovorila profesorica i razrednica Marija Šajnović. Pismeni dio natjecanja ne smatra teškim, a u sastavku je pisala svečani govor prigodom državnog Dana Hrvata u Keresturu. Na završnici dobila je za temu analizu romana Augusta Šenoa „Zlatarovo zlato“. Smatra da ono što se uči na satu hrvatskoga jezika i književnosti dovoljno je za pripreme za natjecanje. Od ove školske godine dobitnica je narodnosne stipendije za srednjoškolce, a dio dobivene potpore troši na kupnju hrvatskih naslova u Zagrebu, jer se priprema na prijevremenu maturu iz zemljopisa, ali voli čitati i hrvatska književna djela te sluša hrvatsku glazbu. Redovito sudjeluje na školskim priredbama. Za daljnje školovanje namjerava odabrati studij u Zagrebu, jer jako voli svoj hrvatski materinski jezik i, naravno, želi usavršiti svoje znanje.

Kristina Goher

Opraštanje u pečuškoj Hrvatskoj gimnaziji Miroslava Krleže

U svečanoj dvorani pečuške Hrvatske gimnazije Miroslava Krleže u subotu, 27. travnja, s početkom u 10 sati održava se oproštajna svečanost 12. razreda. Od Hrvatske škole opraštaju se maturanti: *Klaudia Dorottya Bakonyi*, *Balázs Bódis*, *Daniela Botos*, *Martin Bölcskei*, *Melanie Budai*, *János Ivica Bunjevac*, *Kincső Dea Dragovac*, *Soma Etmár*, *Lucia Fenyősi*, *Mladen Filaković*, *Ana Gažić*, *Aleksandra Hederić*, *Natália Hordósi*, *Tünde Ignác*, *Judita Jerant*, *Marko Jerant*, *Zsófia Kalmár*, *Marko Kovač*, *Marija Kovačević*, *Klaudia Kulman*, *Reka Kuštra*, *Evelin Matoric*, *Kinga Melcher*, *Andrija Marko Orlović*, *Fülöp Sándor*, *Brigitta Sánta*, *Nora Patricia Šimara*, *Krisztián Dorián Vörös*. Razrednik je maturanata: *Bertalan József Veriga*.

Oproštajna svečanost u budimpeštanskom HOŠIG-u

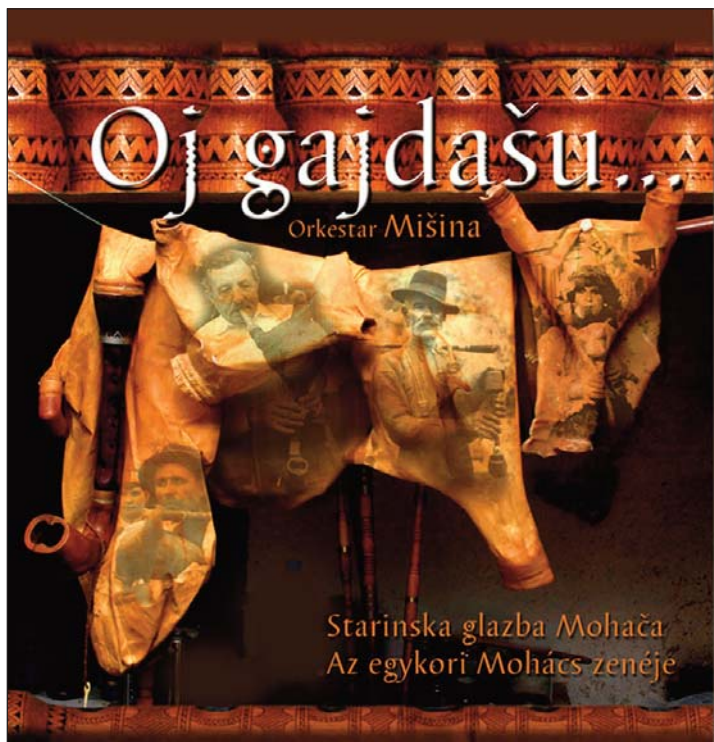
U predvorju budimpeštanske Hrvatske gimnazije u subotu, 4. svibnja, s početkom u 11 sati priređuje se oproštajna svečanost 12. razreda. Od Hrvatske škole opraštaju se maturanti: *Máté Galambos*, *Virág Gombor*, *Bianka Đurin*, *András Káli*, *Gergő Hidvégi*, *Barbara Horváth*, *Gabriella Stummer* (12. a), *Zita Burger*, *Ildirina Kovačević*, *Inez Kvarda*, *Arlinda Muhadri*, *Xhylyjeta Muhadri*, *Nerina Petrevsky*. Razrednici su 12. razreda *Ladislav Gršić* i *László Simon*.

Razgovor s povodom

Andor Végħ: „Izgrađivanje lokalne kulture jedina je mogućnost opstanka lokalne, regionalne, pa i državne zajednice!”

Prvi gajdaški CD, nosač zvuka Orkestra „Mišina”, pod naslovom „Oj, gajdašu – Starinska glazba Mohača”, objelodanjen je u izdanju mohačke Gradske samouprave i Udruge glazbene starine Gorjani, potporom Nacionalnog fonda za kulturu Mađarske (NKA), mohačke Hrvatske samo uprave te Udruge za očuvanje i uljepšavanje grada Mohača. Andor Végħ jedan je od „glavnih krivaca” za nastanak prvoga gajdaškog CD-a s mohačkom glazbenom starinom. Autor teksta, glazbeni suurednik i suproducent, a kao član Orkestra „Mišina” svira gajde, dvojnice, karabicu, samicu, i pjeva. Kako nam uz ostalo reče, ne radi se samo o glazbi nego i šire o predstavljanju gajdaške kulture.

Razgovarao: S. Balatinac

Kako je nastao prvi gajdaški CD, kako je prošlo predstavljanje?

Sve do 30-ih godina 20. stoljeća najraširenije glazbalo među Hrvatima u Mađarskoj bile su gajde, i razne vrste glazbala s mješanim. S naglim društvenim, gospodarskim i svim drugim promjenama života u Mađarskoj i cijeloj Europi, dolazi do naglog nestanka ove glazbene kulture, a sve se više učvršćuju, ustaljuju orkestralne forme glazbenog izražaja, ali u nekim svojim detaljima ova gajdaška glazba opstaje. Od 60-ih godina znanost, a od 80-ih i šira kultura počinje se baviti tim fenomenom, i dolazi do određene revitalizacije gajdaške glazbe.

Ondonda i u Hrvatskoj i u Mađarskoj, a i širom Europe gajde se počinju ponovno širiti, ali već ne kao roba široke potrošnje, nego kao specijalna glazbena roba. Glavna je ideja bila da pokažemo regionalne svojstvenosti ove jako bogate kulture, posebno ako gledamo koliko je nekada bilo, i koliko danas ima Hrvata u Mađarskoj. Možemo reći da se radi o jako raznovrsnoj i jako bogatoj glazbenoj kulturi. U vezi sa svim etapama koje sam pokušao prikazati, bilo je nekoliko ljudi koji su se počeli baviti ostavštinama, a to smo mi, kojima je stalo do toga da onu tradicijsku kul-

turnu koju već možda većina ljudi ne drži svagdašnjom vrijednošću, a gajde vrijednim glazbalom, jer se već ne koristi, mi smo rekli da nas zanima. Pri tome svakako moramo spomenuti Zoltána Szabóa, koji je osamdesetih godina počeo svirati kao član Orkestra «Vizin», zatim Eszter Csonka Takács, koja kao dje-latnica Mađarske uprave za nematerijalna kulturna dobra radi aktivno i profesionalno na tome da se svi elementi ostavštine, dakle nematerijalna kulturna baština, kao što je i Bušarski ophod u Mohaču,

gdje se sada nalazimo, što više ponovno ugradi u javno mnijenje, da se ugradi u sveopći

etnografskog blaga. Sve je počelo kada smo se sreli prije nekoliko godina, i kada smo prije dvije godine ovdje u Mohaču, u Hotelu Svetog Ivana imali izložbu o mohačkim gajdama. Onda smo se počeli konkretnije baviti idejama i planovima ostvarenja ovoga CD-a. Budući da je svatko od nas imao konkretnu zadaću, na kraju se ideja pretvorila u djelo, rodila u konkretan CD, koji je, doduše, objavljen još prošle, a zapravo ove godine, jer je predstavljen jučer u mohačkome Kinu Kossuth. Svakako moramo napomenuti da mi ne bismo bili dovoljni da se ovo objavi. Mi smo imali ideje, ali netko ih je morao i isfinancirati.

Grad Mohač je bio prvi među onima koji su dali potporu tome, te Udruga glazbene starine Gorjani, a potpomognuti smo i putem natječaja Nacionalnog fonda za kulturu (NKA), naravno, i vlastitim sredstvima, i još s potporom mohačke Hrvatske samouprave i Udruge za očuvanje i uljepšavanje grada Mohača. Svi oni dali su konkretnu potporu, a mi smo radili na tome da organiziramo, napišemo i sakupimo materijale za ovo izdanje s nosačem zvuka. Naime nije posrijedi samo glazbeni CD, nego i trojezični tekst na 52

Orkestar «Mišina» na Ophodu bušara u Mohaču, slijeva drugi Andor Végħ

kulturni pojam. Nadalje vrijedni mladi Mohačanin Gábor Bárdos, koji je inače grafičar, i koji je «kriv» za grafički dizajn ovoga CD-a, te i ja sam kao sljedeća generacija koji se gajdama bavim slično kao Zoltán Szabó, znači kao svirač, i dijelom istraživač ovog

stranice, na hrvatskom, mađarskom i engleskom jeziku, s cjelovitim informacijama o toj glazbi, odnosno glazbalu. Oni najstariji, koji se još sjećaju svojih doživljaja, naši stari majstori od kojih mnogi već nisu ni živi, oni su nam bili prvenstveni izvor. Mi smo dali svoje,

bilo je i donatora, tako se na kraju i ostvarilo sve ovo.

A tko smo to mi? Sada je to već treći krug onih ljudi i svirača koji su sa svojim vrijednim poslom prilično pridonijeli da se ovo ostvari. To smo bili mi gajdaši, Zoltan i ja, nama su se priključili Franjo Dervar Kume sa svojim zvonkim grlom i s kontrom, i jedan naš prijatelj iz Orkestra «Mišina», a zovemo se tako jer sviramo u mišinu, mješinu, u razne mješine, u razne gajde, dude itd. Imamo još jednog stalnog člana, a on je Tomislav Livaja, jer Orkestar «Mišina» djeluje unutar Udruge glazbene starine, koja je osnovana u Gorjanima u Hrvatskoj prije tri godine. Kako nam i sam naziv Udruge govori, posrijedi je udruga za očuvanje glazbene starine, a prvi projekt koji je ostvaren to je upravo Mohač. Mnogo bih mogao još govoriti o tome zašto baš Mohač, ali možda jednom drugom zgodom. Imali smo i goste svirače, pomogli su nam članovi TS «Šokadija» iz Mohača, zatim Ženski pjevački Trio «Jasen», Zsombor Horváth iz Orkestra «Vizin» koji svira violinu, a ton-majstor CD-a koji smo snimili u pečuškom studiju Sonarium bio je Gábor Schulteisz, on je s nama u jednoj pjesmi svirao i orgulje, budući da ima i božićnih pjesmama na CD-u.

Posrijedi su izvorne, sakupljene glazbene starine koje vi svirate, ili su to stare snimke koje ste sada ponovno objavili?

Sve od početka 1930-ih godina pažnja etnomuzikologa se dijelom fokusira na multietnička područja, a jedno je tako područje u Mađarskoj upravo Mohač i južna Baranja. Od tog razdoblja više istraživača etnomuzikologije, etnografije boravi u Mohaču, i više znanstvenika iz mohačke sredine bavi se time. Oni imaju svoje zabilješke, svoje snimke, za koje mi, koji se bavimo time, znamo jer ni sami Mohačani se već ne sjećaju toga, možda samo najstariji. Ta je glazba prekrasna, jako bogata, a što se repertoara tiče vrlo opširna, stoga bi nam bilo jako žao kada bi ona nestala. Mi smo još živjeli, i živimo u doba kada smo još mogli, još možemo sresti one ljude koji su živjeli u takvoj sredini kada je mjesna i regionalna zajednica još stvarala kulturu. Mi smo od ovih ljudi ponešto sakupili, ponešto preuzeli, a imamo zadatak da to predamo mlađima. Ovaj CD dio je upravo toga projekta. Naša generacija ima zadaću da to preda novim naraštajima, da se ne bi prekinulo, jer onda bi nestao jedan dobar dio naše glazbene kulture. Mi smo s ovim CD-om ispunili jedan mali dio od zadaće naše generacije. Nadam se da će to dati poticaj i svima onima koji mogu u ovome malo promijenjenom, malo izvrnutom svijetu nadodati jačanju mjesnih zajednica. Mi smo zato s ovim CD-om željeli poručiti da mjesna zajednica ima zašto izgraditi svoju kulturu. Danas, u vrijeme globalizacije, to nije popularno, ali danas je to jedina šansa opstanka lokalne, regionalne, pa i državne zajednice.

Prvi gajdaški CD

Oj, gajdašu – Starinska glazba Mohača

Potkraj 2012. svjetlo dana ugledao je prvi gajdaški CD. Nosač je to zvuka Orkestra «Mišina» pod naslovom «Oj, gajdašu – Starinska glazba Mohača». Bez toga glazbala nemoguće je bilo zamisliti svatove, veselja i danas već međunarodno poznati Ophod bušara. Poslije su se pojavila i raširila i druga glazbala, prije svega tambure koje su zamijenile gajde, a zbog toga polako su gajde i gajdaši nestali iz svaki-danšnice grada – piše uz ostalo gradonačelnik József Szekó u svom pozdravu slušateljima o dubokoj ukorijenjenosti gajdaške tradicije u Mohaču, koja će ovim CD-om, zahvaljujući zalaganju autora, doživjeti obnovu. Da se poslužimo uvodnim riječima ovoga prigodnog izdanja, doista «nije tipičan pothvat da se nekoliko prijatelja glazbenika prihvati i prikaže glazbenu ostavštinu jednog naselja. Za to su, naravno, potrebni zanesenjaci poput ovdašnjih, a još više grad kao što je Mohač, koji je još znatno prije rađanja zamisli europskog multikulturalizma ostvario miran i plodan model suživota, a to je možda najočiglednije u njegovoj glazbenoj tradiciji.» Pri tome među zanesenjacima navedimo Eszter Csonka Takács, Gábora Bárdosa, Zoltána Szabóa i Andora Végha.

U napisu pod naslovom «Nekada se vile nisu bojale svijeta kao danas...» Gábor Eredics (Orkestar «Vujičić», Glazbena akademija Ferenc Liszt, Odjel za narodnosnu glazbu) uz ostalo piše: Mislim da su se vile i s ljudima dobro sporazumijevale, čini mi se da je prije tridesetak godina u jednom razgovoru na to ciljao jedan naš stari majstor, čika Luka Kešić: «U polnoć je trebalo zato svirati, i to kolo, onda su se pojavile», reče nestašno. «Međutim hrabrost danas već nije potrebna za rekonstruiranje, nego baš za to za što su se odlučili i što su ostvarili tvorci ovog CD-a. Mali broj ljudi sa skromnim instrumentarijem predstavlja nam čistoću, predanost, glazbenost, pažnju, umjetnost, i to s nadarenošću, skromnošću i s ljubavlju. Rijetka izvornost vokalnog izraza, brujeći, titrajući atavizam gajda i samica, svježa interpretacija poznatih, a uzbudljivo korištenje do sada gotovo nepoznatih melodija ukazuju na sve opisano. A ono na što iznad svega toga još ukazuju tvorci izvođači i realizatori da obuzdanost znanstvenika i spremnost umjetnika posebno bi bili nedovoljni za ovaj hrabri čin. Za to je bilo nužno ujediniti, spojiti ta dva svijeta. I grad Mohač s pravom može biti, i to preko više naraštaja, ponosan na svoje zajednice u čvanju kulturne tradicije, kako i na to, da se ovdje puno što sačuvalo od toga što je na drugim mjestima palo u zaborav, i da su se ovdje redom rodili ili se našli sakupljači tradicija, lokalpatrioti, iz čijih ostavština i ovaj put možemo crpiti. I svakako moramo zahvaliti i Svevišnjem, naprimjer da su glazbeni zapisi Edea Branda, mohačkog pedagoga, sve do danas sačuvani. Najveća hvala pripada Orkestru «Mišina» jer njihov CD Oj, gajdašu preko rasonode pridonosi bogaćenju svih nas. Ovdje možemo čuti hrvatske i srpske pjesme, možemo zaviriti u «vilinsko kolo», možemo se izgubiti u čijanju, svinjokolju, svatovima, a jednako tako slaviti rođenje Isusovo. Spremivši se u buše na velikom pokladnom veselju, možemo potjerati zimu uz gajde, violinu, budrijsku okarinu, ili pomoću karabice, svirale, dvojica i samice južnobaranskih pastira. Ako dobro obavimo svoj zadatak, možda će se i vile vratiti među nas... Ova je nada stvorila ovo jedinstveno izdanje.»

Zahtjevno i lijepo ukoričeno izdanje na 52 stranice i u 11 tematskih poglavlja sadrži trojezični prikaz gajdaške tradicije grada Mohača, a uz to i 26 glazbenih brojeva na CD-u. Izdanje je obogaćeno i onodobnim fotografijama Etnografskog muzeja u Budimpešti i Muzeja «Dorottya Kanizsai» u Mohaču. Ne možemo zaboraviti ni one koji su svojevremeno radili na sakupljanju mohačke glazbene tradicije, među kojima se izrazito ističu poznati sakupljači narodne glazbene baštine Béla Bartók, Zoltán Kodály, Oszkár Dincser, Bálint Sárosi i János Manga. Naravno, ovog CD-a ne bi bilo ni bez ostavštine majstora narodne umjetnosti (1978) Đure Barca zvanog Maduda, Tune Šimića, gajdaša i graditelja gajda Ive Jančića, Luke Kešića, Marijana Kovača i Matije Janića, svirca na korabice, diple, trščane svirale Matije Sajčana, na okarini Ivana Kovača Cara, samice Andrije Kešića, te Jánosa Mange i Istvána Szalge. Na CD-u uz pojedine tematske blokove nalazimo i ove glazbene brojeve: 1. Buše–Vile I. – bečarac – Vile II., pokladna pratnja, 2. «Voljim gajde, neg egede trojel!» – Kupi mi, babo, dukate, Sitne bole i Seljansko kolo, 3. Veselo, veselo – samičarske pjesme Andrije Kešića – Kaži, kaži sve što znaš, Samičarsko kolo, 4. Sviraj, Ivo (Ivo Jančić) – Šokačko gajdaško kolo, 5. Pjesme i kola na okarini (Ivo Kovač Car) – Kiša pada, rosna trava, kolo Ive Kovača Cara i Snaše, 6. Bošnjaka sevdalinka i turski rastanak – Djevojka sokolu zulum učinila, turski rastanak, 7. Muvačkinje frajljice – iz zbirke Edea Branda – Kaži mi, kaži, Ajd na lijevo i Rolja, seljančica i gajdaški motivi, 8. Zora zori (Ada) – Zora zori, cura kudrava, Kolo pastirsko, 9. Golub Ivo – Golubica Mara (svatovske melodije) – Odbi se biser grana, pratnja i svatovac, kolo, 10. Slade vino neg voda (gajde ponovo u orkestralnoj glazbi početkom 1980-ih) – Jabuke i Todore, Pačići i Da mi nije ljubavi, i 11. Hodite, vidite, gdi je Isus mali – Hajte, braćo, da idemo, Stada pastiri, Marija Divica. Izvođači glazbenih brojeva jesu Orkestar «Mišina» u sastavu: Franjo Dervar Kume, vokal, bugarija, Tomislav Livaja, vokal, Zoltán Szabó, gajde, okarina, brač, čelo, vokal, Andor Végh, gajde, dvojnice, karabica, samica, vokal. Gosti izvođači jesu: Trio Jasen – Júlia Radó, Andreja Popović i Vesna Velin, Zsombor Horváth, violina, i Gábor Schulteisz, orgulje, nadalje Orkestar Šokadija – Tamás Hadra, bisernica, Zoltan Horvat, čelo, Đuro Jakšić, bugarija, Gabor Jakšić, berde, Grgo Požgai, brač. Aranžmani Zolán Szabó, Andor Végh i orkestar Šokadija. Autori zahvaljuju Jakši Ferkovu, Marku Udvarcu, pokojnom Đuri Šarošcu, Antušu Vizinu, Evi Sajčan i Stipanu Filakoviću (novinaru, Pečuh). Autor je teksta na hrvatskom i mađarskom jeziku Andor Végh, urednica Eszter Csonka-Takács; prijevod na engleski: Viktória Horváth, jezična lektura na hrvatskom jeziku Stjepan Stipetić, a na engleskom Kálmán Dreisziger. Glazbeni urednici i producenti jesu Zoltán Szabó i Andor Végh. Snimanje i glazbena dorada napravljena je u pečuškome Studiju Sonarium, tonski snimatelj: Gábor Schulteisz, grafička obradba: Gábor Bárdos, tisak: Cypress d. o. o., a odgovorni voditelj Róbert Ónodi.

Marko Dekić Bodoljaš

O pokladnom običaju mohačkih bušara

81. Kad ona zapiva iz sveg svoga glasa,
Pisma joj se ko plavi Dunav zatalasa.
„Oj, bušari, di ste večerali?
Kod Marije i pili rakije!
Jedva čekam da poklade dođu,
Da zagrlim mojeg kolovođu.
Poklade su, vino i rakije,
Za bečare piće najmilije!
Poklade su i luđi su dani,
Sad mi mama u kolo ne brani.”

82. „Alaj volim ići u bušare
Kad me mladu prime u kotlare.
Poklade su i dika ujeda,
Pa mi mama obraze prigleda.
Poklade su i luđi su dani,
I ja ću ti, mati, ludovati!
Poklade su da pivaju lole,
A korizma da se babe mole!
Poklade su i luđi su dani,
Sada ima i žena pijani.”

83. „Poklade su, milo janje moje,
Barem da sam sa dragim u dvoje.
Poklade su dragom Bogu fala,
S dragim sam se dosta naigrala.
Oj, poklade, ajdete polako,
Ja i dika voljimo se jako!
Poklade su na izmaku, diko,
Ajde da se poljubimo lipo!
Čista srido, alaj si nam blizu,
Od ponoći poklade će proći!”

84. Ni dičje „mačkare” nisu usfalile,
Da bi starije „maškare”, u stopu pratile,
Od mnogi’ rugoba štatile, branile.
Lica im sakrita u krpe platnene, suknene,
Pepelim vričama su plašile i dicu i žene.
Hej, „jankelice voljiš li noklice?”,
Glasile su dičije šaljive rugalice
Pa su te grupice nestašne, vesele,
U ciloj varoši i okolo prozvané: „jankela!”
U ciloj varoši i okolo, prozvané: „jankela!”

85. Curice u muško, muško u žensko odivene,
U ruci s’buzdovan’ma, batinama, klepkama,
Za zdravice, blagoslove, vično pripljene,
Kako i doliči, pokladnim „jankelama”,
„Poklade su!” kliču – s’ time dajući na znanje,
Studenome dobu je stiglo vrime krajnje
I nakon doskorne ravnodnevice,
Dvadeset’ i prvoga ožujka – sve bliže,
Prvi dan prolića, cilom svitu stiže!
Prvi dan prolića, cilom svitu stiže!

86. I dok su odrasle buše, bušarice,
Pivale, igrale uz tambura žice,
Okolo vatrice, iznad žeravice,
Na ražnjima se pržile fine slaninice,
Da ih ne bi – slučajno – varnice opekle,
Iz daljeg su „jankela” svoj blagoslov rekla:

„Dragi domaćine, cinjena gazdarice!
Zdravu i lipu dicu porodili, odgojili,
I u blagostanju sto godina poživili!
I u blagostanju sto godina poživili!

87. „Da vam u kočaku bude dosta mista,
Za vrsne krmače i plodnog nerista,
A zimska svinjokolja uz čokanj rakije,
Kad upomoć dođu kum, kuma, komšije,
Prohladnoga jutra tila razagrije!
I pole slanine debele vam bile,
Trajale – da Bog da – godinice cile!
Da vam srce, ruka bude darežljiva,
A obitelj nikom dužna i nikom ne kriva!
A obitelj nikom dužna i nikom ne kriva!

88. „Ko ograde dugačke nek’ su kobasice,
Švarglin, krvenice, hurke u pušnici vise,
I dva-tri kulena, mesnate šunkice,
Rumeni’ čvaraka pune laboške, tepsijice,
I kraj ti’ svi’ fini’ poslastica,
S mličnobilom mašću pripuna kablica,
Da kad vrime dođe, nemojte postiti,
Omastite stomak, grlo, to je velja želja,
Pokladni’ „mečkara”, muvački’ „jankela!”
Pokladni’ „mečkara”, muvački’ „jankela!”

89. „Da ušati imadete krava i teladi,
I da mliko iz dojnice doručak vam sladi!
I, dakako, priplodnoga, jarosnoga bika,
Samo paz’te da vas rogov’ma ne počika!
Pa i konje vrane, konje razigrane,
Da vas karucama voze selima Baranje!
Da bučular novaca pun u džepu se krije,
A dukate sačuvate za dane oskudnije,
I da koji filer stigne i za mijandžije!
I da koji filer stigne i za mijandžije!”

90. „Neka vam koke kokodaču, pilići pijuču,
I krestavi pitli zorom kukuriču,
Patke s pačićima, guske s gušćićima trčkaraju,
A purani i purići po bostanu čeprkaju,
Svojoj gazdarici puno jaja nesu!
Da vas kerov Žuća čuva bečara, lopova,
Da noćima imate mira, lipi’, dobri’ snova
Kad vas od umornoga posla zagrlj postelja!
To je velja, želja, pokladni’ „jankela!”
To je velja, želja, pokladni’ „jankela!”

91. „Prije svega, al’ ne u posljednjem redu,
Da imadeš ženu lipu, vridnu i urednu,
Za života virnu, ljubaznu gazdaricu,
Roditeljku, majku za voljenu dicu!
Da vam dani budu radosni, vazda osunčani
Sa virom, ljubavlju i nadom protkani,
Darovi nebeski od dragoga Boga
I ufanje čvrsto u svemoć Svevišnjega
Čuvalo vas i pratilo sve do tavnog groba!
Čuvalo vas i pratilo sve do tavnog groba!

Nastavlja se

Dani A. G. Matoša i dr. Josipa Andrića u Plavni

V. Dani A. G. Matoša i dr. Josipa Andrića bit će održani u Plavni u subotu i nedjelju, 27. i 28. travnja 2013. u organizaciji HKUPD-a „Matoš” uz logističku potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata. Manifestacija počinje u subotu u 9 sati otvorenjem Likovne kolonije udruge „Cro Art” iz Subotice na Beravi kod Bođana. Svečano otvorenje manifestacije bit će u 17 sati u Osnovnoj školi „Ivo Lola Ribar” izložbom „Sjećanje na Julija Njikoša”, a u 18 sati slijedi sv. misa. Svečana akademija u kojoj će sudjelovati članovi Hrvatske čitaonice iz Subotice i Tamburaški orkestar HKPD-a „Matija Gubec” iz Tavankuta bit će u predvorju škole, s početkom u 19 sati. Drugi dan manifestacije počinje sv. misom u župnoj crkvi Sv. Jakova, s početkom u 9,30 sati, a potom slijede predavanja o Andriću (dr. sc. Sanja Vulić, Zagreb), Matošu (Željko Anić, Tovarnik) i Godinama hrvatskih velikana u Vojvodini (prof. Tomislav Žigmanov, Subotica) u predvorju škole te otvorenje Izložbe radova nastalih na Likovnoj koloniji. U sklopu ovoga dijela programa nastupit će i „Matoševa” pjevačka skupina s pjesmama koje je svojedobno dr. Andrić zapisao u Plavni. Poslije zajedničkog objeda u 13 sati, komediju „Tamburaški oproštaj” izvest će glumci Male scene Hrvatske čitaonice iz Subotice, s početkom u 15 sati, kojom završava manifestacija.

Trenutak za pjesmu

Ante Evetović Mirosljub

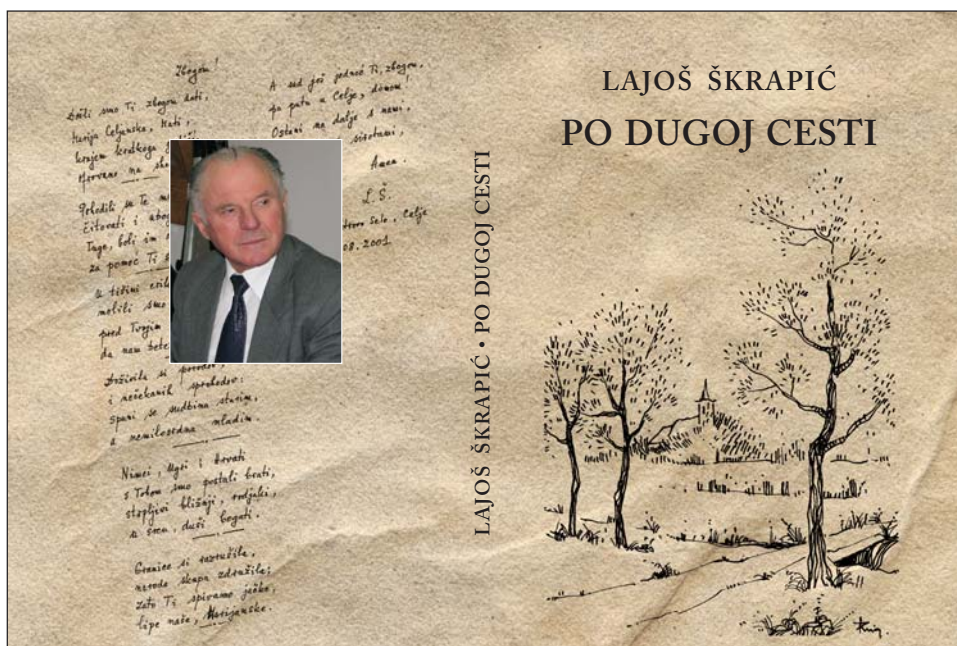
Bunjevka

Crne oči, crna kosa
I vilinski tvoj je stas;
Ružičasto liepo lice
I umilni tvoj je glas.
Oko vrata niz dukata;
Cviece krasi tvoju grud.
Vesela si, milena si
Tebi s' samo čude svud.

Kud god kreneš, kuda dodješ,
Ljepota ti svuda sja;
S kim besjediš, moja sele,
Bunjevka se odmah zna.
Blago onom tko te rodi,
Ponosit' se mož' s tobom
Sto put sretan, tko će tebe
Odnest' jednom u svoj dom.

Tvoj još nije za života
Potavnio obraz čist;
O, blažen sam, sestro moja,
Jer si našeg stabla list!
Ne čudim, ne divim se
Ja ljepoti prolaznoj,
Već srce ti mlado slavim
Kojim ljubiš narod svoj.

Na marginu pjesničke zbirke Lajoša Škrapića

Najprlje moramo gratulirati Hrvatskoj samoupravi Petrovoga Sela, kot izdavaču, ka je lanjsko ljeto uspila još i dvi knjige objaviti, prvu u aprilu, i to dnevnik staroga školnika Ivana Nemetha, i na kraju prošloga ljeta pjesničku zbirku Lajoša Škrapića. Croaticino izdanje od 196 stranic nosi naslov *Po dugoj cesti*, i treća je po redu pjesmarica Lajoša Škrapića, ter ujedno i sinteza, jedinstvena cjelina dvih jur objavljenih djela autora: Droptine (1988) i Obračun (1996). Za ilustraciju stranic i korice je isto tako kot i prlje izabran velikan gradišćanskoga črnoga tuša i najpoznatiji slikar s našimi seoskimi motivi na platnu, Lajoš Brigović. Ne moremo proći mimo činjenice da je skupastavljanje ove zbirke koordinirala sestra autora, tako je Ani Škrapić-Timar, urednici, a ujedno i predsjednici mjesne Hrvatske samouprave, zaistinu na srcu ležala da ova knjiga bude stricu pravi dar pred okruglim rođendanom, a nam štiteljem, posebno Petroviščanom, pak je služila kot poklon pod božićnim drivom. Hrvatska samouprava u Petrovom Selu je nam priskrbila jedan diboki pregled u Škrapićevo stvaranje. Morala je to učiniti još i zbog već razlogov. Kad negdo spomene Lajoša Škrapića u karkojem nuglju našega orsaga, pak još i prik granic, kade nek živu Hrvati, onda svi automatično kopčaju to ime s našim Petrovim Selom. Tako je još i to gvišno da je Lajoš Škrapić bio jedna od najglasnijih trumbitov našega sela (a vist od petrovskih familijov Škrapić odnesao je još i u dalmatinsko selo Škrapići - tako da i tamo znaju jur za Petrovo Selo i za sve Škrapiće). Kot negdašnji predsjednik Hrvatske samouprave XII. okruga u Budimpešti, pak i kot zastupnik ter političar mekoga srca u Hrvatskoj državnoj samoupravi, čuda što je učinio za ovu, tako jako, ljubljenu Pinčenu dragu. Zato je došlo vrime da i ova Pinčena dolina učini nešto za človika, ki je vik, nek najlipše

riči i rečenice imao za sve nas Petroviščane i naše selo. U zbirki tematsko skupaspravna poglavlja govoru gradišćanskoj braći, bližnjim, dicit, povidaju nam o domu ter Domovini, o hakljivi odlomki mučnoga, grabežljivoga, a negda-negda i za opisane nemogućega žitka. Daju zbogom bratu, pajtašu, velikanom našega maloga gradišćanskohrvatskoga naroda. Ali je ova sadašnja zbirka popunjena i dugo shranjenimi, još dovidob neobjavljenimi pjesmami, niz ljet sačuvanimi u ladici, ormaru, škrinji i u žutom dnevniku. Prevodi od klasikov ugarske književnosti, ali izvorno, po ugarski napisane jačke su dokaz kako se je Lajoš Škrapić polako i šikano, ali jako tankočutljivo šetao med jeziki. U ugarskom tunelu je nutraprošao i izašao je na hrvatskom izlazu, ali uprav obrnutu. Specifičnost i jaka strana ove knjige pravoda leži u jeziku, koji se svakim danom sve više i više zgublja s petro-

viskih ulic. Zato se i pitam, što smo mi Petroviščani i ov mali, stoljeća dugo rastrgani, rašicani gradišćanskohrvatski narod dobili od Škrapićeve poezije? Na što nas uču redice i štrofe Lojoša Lukačevoga? Nije nam tako lako pretočiti u rič! U prvom redu ljubiti, onda stvarati, prikdati, zidati, služiti, poštovati. Ljubiti Boga i Domovinu, dom i najbližnje, stvarati za ljude nesebično, kako autor piše, „poslat u službu srce i dušu“. Prikdati mladomu pokoljenju božji dar, materinsku rič, radost, svu lipotu ovoga mudro-čarobnoga, vragutnoga, grišnoga svita. Zidati stijene, hiže, znanje i slavlje na novo. Iz cigal, iz kamena da bude čvrsto sime i svitanje da bude na jerb, na poštenje i slatke istine. U drugom redu, kad se je nam torba napunila s iskustvi, onda zabluditi med spominki. Prebrojiti ljeta, jačke, dojti do riči, razdrmati srce, čut i duh! Tako nam zbudjaju ove pjesme i griznju savjesti. Jesmo li u stanju sve učiniti za hrvatsku rič mi pismoznanci, ali i vi, zadnji „Kroatuši“ ovoga petrovskog nuglja Pinčene doline? Jesmo li sve riči spasili, sve glase sačuvali, sve batrenje i ofrovanje zahvalili? Jesmo li sve tajne vjerno nosili, prave korake pohvalili, dovoljno ljubav darovali? Jesmo li vridni i razumni štitelji našega Lajoša Škrapića, ki nas je sa svojimi riči i slovami presenetio, rastužio, oduševio, upozorio, a ne nazadnje, ove kitice nam je i darovao. U ruki držimo sad još jedan ključ njegove umjetnine, koja će se otpriti s tvojim, mojim ter našim i vašim štenjem, pažnjom i premišljanjem. Kako moru biti gizdavi Kemljanci na Mate Meršića Miloradića, Koljnofci na Mate Šinkovića, Židanci na Matildu Böls, Nardanci na Šandora Horvata, Plajgorci na Antona Slavića, tako smo i mi Petroviščani ponukani da se dičimo našim rodoljubom, stihotvorcem, umjetnikom. Dugoj cesti pravoda još kraja nij'. Iako je Lajoš Škrapić i ovom pjesmaricom drago nam imanje ostavio, mi ga još jačiti vik domon čekamo!

-Timea Horvat-

CROATIADA 2013

Likovni natječaj: „Ilustracija mojeg omiljenog hrvatskog književnog djela”

Hrvatska državna samouprava 15. travnja u pečuškoj Hrvatskoj školi Miroslava Krležje priredila je svečanu dodjelu nagrada ovogodišnjega likovnog natječaja koji se odvija već gotovo dva desetljeća u sklopu Croatiade, sustava natjecanja za učenike koji u školama diljem Madarske uče hrvatski jezik, kaže za Hrvatski glasnik predsjednik HDS-ova Odbora za odgoj i obrazovanje Joso Ostrogonač.

1. mjesto Réka Szabó – Vladimir Vidrić: Pejzaž

2. r., mohačka škola «Széchenyi»; voditeljica: Anka Brozovac

Tema ovogodišnjeg natjecanja bila je: Ilustracija mojeg omiljenog hrvatskog književnog djela. Tehnika izradbe likovnih radova bila je slobodna, iskorištavanje mogućnosti kolaža, pastela, flomastera, akvarela i kombiniranih tehnika. Natjecati se moglo u ovim kategorijama: kategorija vrtića, 1–2, 3–4, 5–6. i 7–8. razreda, te kategorija srednjih škola. Nagrade su dodijeljene u prve četiri spomenute kategorije. U kategoriji srednjih škola nije bilo pristiglih radova. Sve pristigle radove pomno je razmotrio i vrednovao Đuro Šarkić, likovni umjetnik. Croatiadin sustav natjecanja osmislio je pokojni učitelj, pedagog i društveni djelatnik Stipan Blažetin, i to znatno šire negoli se on danas odvija, naime već godinama izostaje susret dramskih kazališnih družina škola u kojima se odvija nastava hrvatskoga jezika.

Dodjeli nagrada odazvali su se svi pozvani, izuzev nagrađenih budimpeštanskog HOSIG-a.

Kako je za Hrvatski glasnik kazala Eva Mujić, referentica Ureda HDS-a, na natječaj za 2012/13. školsku godinu pristigao je rekordan broj radova, čak 350, a ovom je prilikom pozvano i nagrađeno 25 uče-

nika i polaznika vrtića. Djeca su ilustrirala uglavnom pjesmice, a prozna djela rijetko. Na natječaj radove su poslala djeca iz 16 škola i pet vrtića. Mali je odaziv bio vrtičke djece, a oni koji su poslali radove poslali su ih mnogo, tako primjerice jedno dijete i do sedam, osam crteža. U kategoriji srednjih škola nije stigao nijedan crtež. Dosadašnja praksa pokazuje da one škole u kojima likovni pedagozi sate posvećuju radu s djecom na temu Croatiadinih natječaja, ostvaruju lijepe rezultate.

Ako se s tim povezuje i rad pedagoga oko izbora, u ovom slučaju pjesme, proze, njezino zajedničko iščitavanje i usmjeravanje djeteta, postižu se zapaženi rezultati, što je vjerodostojno pokazala i izložba ovogodišnjih radova u predvorju Hrvatske škole Miroslava Krležje. Ove su godine zbog teme u kategoriji vrtića i nižih razreda djeca zbog jezičnih prepreka bila upućena na sveobuhvatni rad s nastavnicima. Eva Mujić ocjenjuje kako je s obzirom na broj pristiglih radova ovogodišnja pravi pogodak.

Neverbalna komunikacija u osmišljenoj kombinaciji s elementima

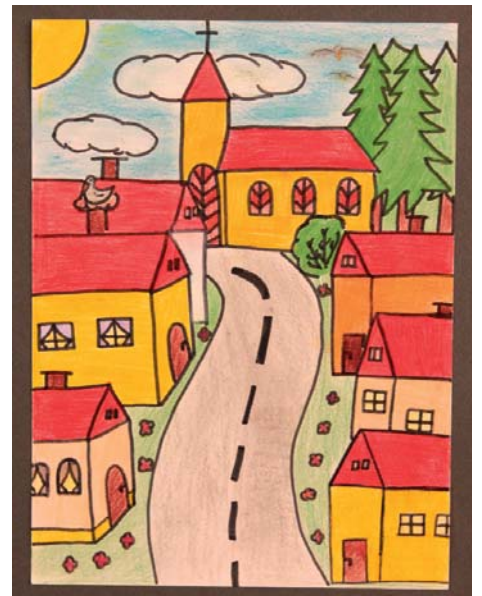
1. mjesto Nina Turul, 4. r., Serdahel;
voditelj: Árpád Konkoly

1. mjesto Réka Rendes – Djevojka i zmaj
7. r., Salanta; voditeljica: Eva Adam Bedić

1. mjesto Dorina Šulin – Marko Dekić:
Proljeće, 8. r., Lukovišće; voditeljica:
Biserka Koralić Bedić

1. mjesto Mirela Galić – Marko Dekić:
Selo, 6. r., Santovo; voditeljica:
Ibolya Valkai Kovačev

verbalne trebao bi biti sljedeći korak u razvoju sadržaja ovoga likovnog natječaja. Kako bi bilo lijepo kada bismo prilikom dodjele nagrada mogli poslušati nagrađeno dijete koje bi nam na hrvatskom jeziku znalo reći što ga je nagnalo na crtanje, imenovalo bi nam boje, ispričalo sadržaj i misao, priču koju tako rječito predoče izloženi crteži. Bio bi to onda pravi uspjeh Croatiadina likovnog natječaja.

Nagrade je u ime HDS-a uručio Mišo Hepp, predsjednik. Osim djece simbolično su nagrađeni i njihovi voditelji. Dodjeli nagrada nazočile su i zamjenica predsjednika HDS-a Angela Šokac Marković te generalna konzulica Ljiljana Pancirov.

Posebna nagrada: Ivana Martić – August Šenoa: Branka, 8. r., Santovo; voditeljica: Ibolya Valkai Kovačev

IMENIK NAGRAĐENIH

U kategoriji vrtića:

Mirko IVANKOVIĆ, Reka SEREMLEI – pečuški Hrvatski vrtić „MK”, voditeljica: Zlata Štric Šoltes; Alexandra BERDAL, Amanda PALKÓ – salantski dječji vrtić, voditeljica: Kristina Gergić Nađ; Tamara CSONKA – lukoviški dječji vrtić, voditeljica: Aliz Erdélyi; Reka HORVAT, Szabolcs KIG – šeljinski dječji vrtić „Cvrčak”, voditeljica: Hena Gažić; Lilien KEMENJ – mohački dječji vrtić „Eötvös”, voditeljica: Anita Mandić Oros.

U kategoriji 1–2. razred:

3. mjesto Elizabet KALANJOŠ 1. r., lukoviška škola, voditeljica: Biserka Kolarić, 2. mjesto Kíra KARAKAI 1. r., serdahelska škola, voditelj: Árpád Konkoly, 1. mjesto Réka SZABÓ 2. r., mohačka škola „Széchenyi”, voditeljica: Anka Brozovac.

U kategoriji 3–4. razred:

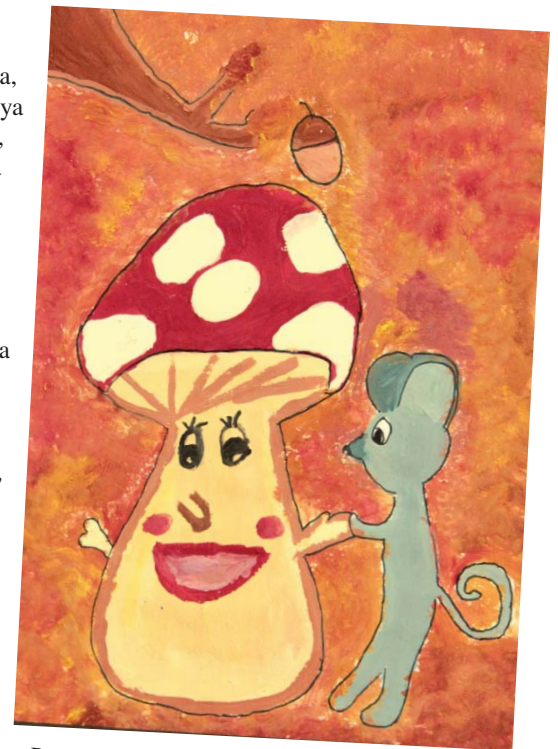
Posebna nagrada Karmela PAJRIĆ 4. r., koljnofska škola, voditeljica: Éva Kocsis Keresztény, 3. mjesto Milena MARKOVIĆ 3. r., budimpeštanski HOŠIG, voditelj: Zoltán Csomós, 2. mjesto Pero GAS 3. r., mohačka škola „Széchenyi”, voditeljica: Anka Brozovac, 1. mjesto Nina TURUL 4. r., serdahelska škola, voditelj: Árpád Konkoly.

U kategoriji 5–6. razred:

Posebna nagrada: Klaudija LÉNÁRT 6. r., martinačka škola, voditeljica: Erika Sigečan Kuštra, Kristina FÁTRAI 5. r., koljnofska škola, voditeljica: Éva Kocsis Keresztény, 3. mjesto Boglárka TIRPÁK 6. r., serdahelska škola, voditelj: Árpád Konkoly, 2. mjesto Ákos DRINÓCZI 6. r., Pečuh, voditeljica: Ana Schneiderics, 1. mjesto Mirela GALIĆ, 6. r., santovačka škola, voditeljica: Ibolya Valkai Kovačev.

U kategoriji 7–8. razred:

Posebna nagrada: Ivana MARTIĆ 8. r., santovačka škola, voditeljica: Ibolya Valkai Kovačev, 3. mjesto Kinga GRUBIĆ, 7. r., koljnofska škola, voditeljica: Éva Kocsis Keresztény, 2. mjesto Brigita KODELA, 7. r., serdahelska škola, voditelj: Árpád Konkoly, 1. mjesto Réka RENDES, 7. r., salantska škola, voditeljica: Eva Adam Bedić, 1. mjesto Dorina ŠULIN, 8. r., lukoviška škola, voditeljica: Biserka Kolarić.

Posebna nagrada: Krisztina Fátrai – Jadranka Čunčić-Bandov: Jesenska šumska šala, 6. r., Koljnof; voditeljica: Éva Kocsis Keresztény

(bpb)

Dani hrvatskoga jezika u Serdahelu

Hrvatska samouprava «Stipan Blažetin», u suradnji sa serdahelskom Osnovnom školom «Katarina Zrinski», od 18. do 22. ožujka priredila je tradicionalne Dane hrvatskoga jezika. Programi su imali regionalni značaj, u koje su se uključili učenici i odrasli iz pomurskih hrvatskih naselja, te iz draškovečke prijateljske ustanove. Priredeno je regionalno natjecanje u kazivanju stihova i proze, na satima hrvatskoga jezika igralo se „Putovanje u grad slova”, predstavljena su dva nova izdanja Hrvata u Mađarskoj: „Govori pomurskih Hrvata” te zbirka pjesama na hrvatskom i na mađarskom jeziku „Porcija besmisla”.

*Veronika Kos
osvojila je 1. mjesto
u kategoriji
3–4. razred*

*Matija Kočiš
postigao je 1. mjesto
u kategoriji
1–2. razred*

*Bernadeta Turul
prva u kategoriji
5–6. razred*

U spomen na Deklaraciju o nazivu i položaju hrvatskoga književnog jezika serdahelska Hrvatska samouprava, u suradnji s mjesnom školom, već godinama priređuje Dane hrvatskoga jezika. Tada se posvećuje posebna pozornost hrvatskome jeziku. U okviru Dana svake se godine priređuje regionalno natjecanje kazivanja stihova i proze, književni susreti i drugi programi. Dani hrvatskoga jezika započeli su regionalnim kazivanjem stihova i proze na koji su stigli učenici iz cijele regije i iz prijateljskog Draškovca. Jelena Adam, vijećnica Hrvatske samouprave, odnosno učiteljica hrvatskoga jezika, pozdravila je sve okupljene, posebno goste iz Draškovca i ukratko je govorila o važnosti čuvanja i njegovanja hrvatskoga materinskog jezika. Osnovnoškolci prikazali su kratak program i slijedilo je odmjeravanje kazivačkog umijeća. Biserka Kiš, predsjednica pustarske Hrvatske samouprave, Katica Salai, dopredsjednica mlinaračke Hrvatske samouprave, i Erika Meggyesi, dopredsjednica serdahelske Hrvatske samouprave, u ulozi ocjenjivačkog suda pratile su interpretacije učenika. Na natjeca-

nje se prijavilo 58 osnovnoškolaca, i to iz Bečehela, Kerestura, Serdahela i Sumartona. Svako je recitirao pjesmu ili prozu po izboru, među mladima su bile vrlo omiljene pjesme Ratka Zvrka, Stanislava Femenića, Jadranke Čunčić Bandov. Učenici viših razreda, osim autora iz matične domovine, odabrali su i pjesme Jolanke Tišler i Stipana Blažetina. Sve sudionike nagradila je serdahelska Hrvatska samouprava, a najuspješnije učenike posebnim nagradama. Interpretatori koji su postigli prvo mjesto, sudjelovat će na Croatiadi, na državnom natjecanju kazivanja stihova i proze u Martincima.

Nagrađeni u kategoriji 7–8. razred. (Slijeva) Ester Kodela, Ema Molnar, Fani Nemet i Kiti Ševelik

U okviru Dana hrvatskoga jezika priređena je književna večer na kojoj je predstavljena knjiga dr. Erike Rac „Govori pomurskih Hrvata” i zbirka pjesama Stjepana Blažetina „Porcija besmisla” na hrvatskom i na mađarskom jeziku. Na predstavljanje knjiga okupilo se četrdesetak znatiželjnika. Kako su obje knjige svojom tematikom bile prisno povezane sa životom slušatelja koji su osobno poznavali autore, cijeli se prikaz odvijao u ugodnoj atmosferi, u obliku razgovora. U početku Stjepan Turul, predsjednik Hrvatske samouprave „Stipan Blažetin”, pozdravio je sve nazočne na kajkavskom narječju i ukratko govorio o značenju Deklaracije, o vrijednostima dijalekta, zatim su osnovnoškolci Aleksandra Benžai i Mario Bekefi pročitali svoj sakupljeni materijal na kajkavskome narječju, Lili Korčmaroš i Bernadeta Turul pročitale nekoliko pjesama iz pjesničke zbirke, a serdahelski Hrvatski pjevački zbor pjevao pomurske kajkavske popijevke. Stjepan Blažetin, ravnatelj Znanstvenog zavoda Hrvata u Mađarskoj, predstavio je nekoliko Zavodovih izdanja, te najnovije koje je posvećeno upravo kajkavskom dijalektu. Autorica dr. Erika Rac prikazala je mnoštvo gramatičkih primjera iz svoje knjige prilikom kojih se razvio razgovor, u kojem selu kakvim naglas-
skom govore, od-

nosno kojim izrazom imenuju neki predmet. Došle su na vidjelo mnoge zanimljivosti pomorskog narječja. Mnogi su se prisjećali nekih starih izraza, izreka, poslovice pa je tako suha kajkavska gramatika oživjela. Bilo je aktivno i pri predstavljanju Blažetinove zbirke u kojoj su pjesme većinom nadahnute sjećanjem na dječje, mladenačke dane života u rodnom Serdahelu. Mnogi su prepoznali u pjesmama doživljaje u staroj školi (Fedakova kurija), drvored kestenova, razlupane prozore i druge slike iz serdahelske prošlosti. Osim čitanja pjesama i na jednom i na drugom jeziku autor je govorio i o poteškoćama prevodenja. Tijekom tjedna učenici škole sudjelovali su i na Tjednu hrvatskoga jezika u Pečuhu.

Sudionici natjecanja kazivanja stihova i proze

Učenički radova polaznika Hrvatske škole Miroslava Krležice iz Pečuha

Da sam ja netko drugi

Da sam ja netko drugi,
bila bih zahvalna,
ne bih znala ime tuži
niti kako me ona doziva.

Da sam ja osoba sretna,
u očima bio bi mi sjaj,
a ne tmina zagonetna
kojoj kao da ne dolazi kraj.

Da sam ja netko bitan
i da sam od neke važnosti,
taj osjećaj bio bi sitan,
osjećaj usamljenosti.

Da sam ja bilo tko,
tko nije ja,
svim srcem vjerujem
da bih bila sretnija.

A. R. JEDUD, učenica 10/a razreda

Gdje si, dušo moja

Gdje si, dušo moja,
Sirena mog srca?
Pruži mi ruku svoju,
Donesi mi domovinu.

Jer slomljen moj brod krenuo je već odavno.
Ne znam ni sam kamo, a put ga vodi ravno.
Stari moj dom još uvijek gori iza mene,
Al' neću stati iako je beskonačno ovo more.

Gdje si, dušo moja,
Sirena mog srca?
Pruži mi ruku svoju,
Pokaži mi zemlju novu.

Jer nepoznat put moj pun je demonima
Koji mirno čekaju da padnem na leđa.
Sad živim, samo me drži jedna svrha:
Da me osvijetli sjaj novog života.

A gdje si sada, dušo moja,
Sirena moga srca?
Pruži mi ruku svoju
Oživi našu iskr.

SANTOVO – Početkom svibnja održat će se prva pričest santovačke župne zajednice, koja se prema dugogodišnjem običaju priređuje posebno za hrvatsku i mađarsku zajednicu. Prva pričest hrvatske zajednice, odnosno polaznika vjeronauka u Hrvatskoj školi, priređuje se 5. svibnja na misi na hrvatskom jeziku, s početkom u 10.30 sati. Na dan prve pričesti mađarske zajednice, 12. svibnja, misa na hrvatskom jeziku počinje u 9 sati.

MOHAČ – Tradicionalno školsko natjecanje za učenike koji pohađaju nastavu hrvatskoga materinskoga jezika u mohačkom Općeprosvjetnom središtu i Osnovnoj umjetničkoj školi Istvána Széchenyia odvija se već u prvom i drugom razredu, kaže nam učiteljica Anka Brozovac, a bit će 29. travnja. Natjecat će se petnaestak djece iz 1., 2. i 3. razreda koji uče hrvatski jezik. Nastava hrvatskoga jezika u spomenutoj školi pokrenuta je školske godine 2010/2011. Očekuje se kako će u prvom razredu od jeseni više od 11 učenika upisati nastavu hrvatskoga materinskog jezika u satnici predmetne nastave. Tako će se naš jezik u Mohaču od jeseni podučavati od prvog do četvrtog razreda.

SALANTA – Tradicionalno školsko natjecanje u kazivanju stihova koje se već godinama odvija u salantskoj školi i kojem sudjeluju svi učenici koji u školi pohađaju nastavu hrvatskoga materinskoga jezika bit će 26. travnja. I ove se godine za poklone djeci brine salantska Hrvatska samouprava, na čelu s predsjednikom Mijom Štandovarom.

Jer sunce naše osvijetlit će put
I neprestano će gorjeti kao lud.
Moj brod će se napokon okrenuti,
Izgublenu luku konačno će pronaći.

ADRIAN KAPOŠI, učenik 11/b razreda

DA SAM JA KNJIGA

Da sam knjiga, ne bih bio udžbenik, nemam dosta strpljenja da sve objašnjavam djeci. Bio bih roman.

I u to sam siguran, bio bih znanstveno-fantastičan roman. Sadržao bih mnogo likova. Svi bi imali jako složeni karakter, nitko ne bi bio samo dobar ili samo loš. Pričao bih o ratovima, zaujerama i o prijateljstvima, ali pokazao bih i ljubav, slogu i nadu. Možda se čini stereotipnim, ali još nisam napisan. Ideja je da govorim o potrazi za jednom crkvom gdje je sve znanje sakriveno. Odrivam se u izmišljenom svijetu, ali prikazujem više likova koji su iz nekoga drugog svijeta. Neka tajna sila proguta ljude i nosi ih u neki novi svijet. Zbog mnogo karaktera, koji nisu na istoj strani, cijela je priča utrk a s vremenom i protiv neprijatelja. Likove možemo svrstati u dvije skupine: likovi iz izmišljenoga svijeta i likovi iz svijeta glavne radnje. U svakom bi poglavlju bila napisana jedna pjesma koja se veže za događaj poglavlja. Kao knjiga imao bih tvrdi uvez, tako bi me mogli više puta pročitati. Na omotnici knjige bit će neki vitez na konju koji ide na dugačak put. Vitez simbolizira upornost jer se do cilja mnogo treba boriti, a put je jako dugačak jer i put do znanja također je dugačak.

Želim biti knjiga zato što želim neku misao prenijeti čitateljima ili barem samo nekoliko sati ih zabaviti. Želim razvijati u ljudima maštu. Jako bi bilo dobro da nekoga uspijem uzbuditi, nasmijati, utjecati na nekoga. Svatko bi me mogao čitati: i djeca, i odrasli, i stari. Ne želim da od mene naprave film jer me onda nitko neće uzeti u ruke i pomilovati.

Nadam se da ćeš me pročitati kad budem napisan (plan: 2018. godine).

BENCE GYÖNGYÖS, učenik 9/a razreda

Zagonetni dječak u hrvatskim kinima

Nakon iznimno uspješnog filma „Koko i duhovi“, u hrvatska je kina stigao i film „Zagonetni dječak“. Nova priča snimljena je također prema romanu Ivana Kušana o hrabrom i domišljatom dječaku Koku i njegovim pustolovinama. Nastao je u suradnji Kinorame i Hrvatske radio-televizije. Zagonetni dječak redatelja Dražena Žarkovića drugi je iz planirane serije od četiri detektivska filma s junakom Kocom.

Zagonetni dječak priča je o četrnaestogodišnjacima koji uz domišljatog i spretnog Koka rješavaju novu misteriju. Koko s pomoću prijatelja Tome i Marijane rješava misterij dječaka iz Markova razreda čije neobično ponašanje privuče njihovu pozornost. Kad ga počnu slijediti i otkrivati njegove tajne, shvatit će da su mnogo strašnije negoli su u početku mislili. Jesu li Koko i Tomo dorasli ovom opasnom zadatku, je li Marijana dvostruka špijunktka i tko je zagonetni dječak, otkriti će se u filmu. Uloge mladih junaka odigrali su glumci Antonio Parač, lik Koka, i Karlo Maloča, Vanja Markovinović. Uzbudljiva priča s mnogo akcije i emocija promiče i vrijednosti prijateljstva i zajedništva.

Majstori i učenici

Čuvari hrvatskog izvornog folklornog blaga

Pavo Gadanji i Andor Véghe

Pjevam, plešem i sviram, dakle postojim. Moglo bi se ukratko s narečenim mislima sažeti zajednički koncert dudaša Pava Gadanjija, svirača i izradivača glazbala Andora Véghe, Orkestra Vizin, Trija Jasen i tri plesna para KUD-a Tanac. Naime u sklopu manifestacije „Majstori i učenici“ pokrenute 2012. godine, na kazališnim daskama Kuće običaja 3. travnja nastupili su mladi majstori s majstorom narodne umjetnosti. Rijetki trenuci od mnogobrojnih, na jednoj pozornici s najstarijim dudašem Hrvata u Mađarskoj Pavom Gadanjijem. Ako biste ih upitali što u njihovim životima znači glazba, odgovor bi bio – sve. Jer kada se

Trio Jasen

nastupa, zaboravljaju se brige svakodnevice, ali su tijekom večeri bile osjetne i poniznost, odanost te ljubav izvođača k svijetu hrvatskih običaja i folkloru. Stoga nije slučajno što je posljednji hrvatski dudaš Pavo Gadanji od 2011. godine nositelj titule „Majstor narodne umjetnosti“, a od 2002. godine Andor Véghe, od 2007. Trio Jasen i Orkestar Vizin nositelji su naslova „Mladi majstor narodne umjetnosti“.

Brojna publika dobila je uvid u izvorno folklorno blago podravskih Hrvata. A kako bi se i čulo, ne samo slušalo, kratak opis o podravskome glazbenom svijetu dao je vrsni poznavatelj Andor Véghe. Naravno, ni ova večer nije mogla proći bez čika-Pavinih šaljivih priča i anegdota. Koncert je završen plesačnicom u predvorju Kuće običaja.

Kristina Goher

Orkestar Vizin

„Večeras je naša fešta“

Pod ovim je naslovom 13. travnja po drugi put održana Hrvatska večer i plesačnica (bal) u Daranju, u organizaciji Hrvatske samouprave sela Daranja, Dombola i Tomašina. Večer su otvorili KUD-ovi „Drava“ iz Lukovišća i „Podravina“ iz Barče sa zajedničkom koreografijom koju su izveli ove godine i u Sopju na „Dravskom proljeću“. S veselim podravskim bečarcima i živahnim plesovima uspjelo je udovoljiti riječima organizatora, koji su imali za cilj, kako je na pozivnici pisalo, „dostojno proslaviti dolazak proljeća“. Večeri su nazočili i gospođa Ljiljana Pancirov, generalna konzulica Republike Hrvatske u Pečuhu, Mišo Hepp, predsjednik Hrvatske državne samouprave, te gosti iz Veleševca. Nakon izvrsne večere i podravskih kolača zaplesalo se kolo, drmeš, križanje, te mnogi drugi plesovi, nizale su se mnoge poznate pjesme s popularnim bečarcima. Oko ponoći se vukla i tombola s vrijednim nagradama. Večer je protekla u veselom ozračju sve do sitnih sati, kada su i najuporniji gosti ispraćeni uz pjesmu „Ja sam junak iz daljine, iz te ravne Podravine“, uz tamburaše Orkestra Vizin, koji su cijele večeri udovoljavali svim glazbenim željama.

Vesna Velin

ŠENKOVEC; PETROVO SELO; BIZONJA – Udruga Ivana Perkovca za očuvanje kajkavske ikavice i zavičajne kulturne baštine u Šenkovcu, registrirana je 2009. ljeta i odonda gaji prijateljstvo s Gradišćanskimi Hrvatima, zahvaljujući i Jasni Horvat, predsjednici Udruge. 30. aprila, utorak, u 18 uri svečano se otvara u Šenkovcu novouređena prostorija Opće pučke škole ka je sazidana 1903. ljeta i odsada bit će jedinstvena baza spomenute civilne organizacije. Na svečevanje su poziv dostali predstavnici hrvatskih institucija, kulturnih društava iz Bizonje i Petrovoga Sela, a na proslavi bit će nazočan i Čaba Horvath, direktor Croatiace, neprofitnoga d. o. o.-a za kulturnu, informativnu i izdavačku djelatnost. Ivan Perkovac, zastupnik u Hrvatskom saboru ter prvi hrvatski profesionalni novinar, književnik i domoljub, ima i gradišćanske korene, po svidočanstvu dr. Ivana Zahara u knjigi Životopisne crtcice iz 1905. ljeta. Naime, Ivanov otac Franjo Perkovac rodnom je bio iz Šoprona.

BUDIMPEŠTA – Koncert u crkvi Sv. Mihovila – Veleposlanstvo Republike Hrvatske u Budimpešti poziva Vas i Vaše prijatelje na koncert u nedjelju, 28. travnja, nakon mise na hrvatskom jeziku, u 17 sati, u crkvi Sv. Mihovila (Budimpešta V, Vacka ulica 47/B). Nastupaju: Aida Vidović Krilanović, mezosopran, i Milo Krilanović, orgulje.

FANCAGA – Tamošnja osnovna škola 27. travnja priređuje tradicionalnu priredbu «Markovo 2013». Program počinje u 14 sati otvorenjem fotoizložbe «Markovo» autora Pétera Ádáma, koju će u školskoj zgradi otvoriti dr. Tamás Brachinger. Slijedi misno slavlje na hrvatskome jeziku i posvećenje žita koje će u župnoj crkvi, s početkom u 15 sati predvoditi santovački župnik, velečasni Imre Polyák. U folklornom programu na otvorenom od 16 sati nastupaju polaznici fancaškog vrtića i folklorna skupina fancaške škole, pjevački zbor fancaškoga kluba umirovljenika, bajski orkestar „Čabar“ i kukinjski KUD „Ladislav Matušek“. Već po običaju, nakon programa slijedi otvaranje bačve vina. Istodobno od 15 sati u školskom dvorištu i športskoj dvorani održava se gastronomsko natjecanje.

Stručna radionica o popisu pučanstva u Mađarskoj 2011. godine

Savez državnih narodnosnih samouprava poziva sve zainteresirane na stručnu radionicu naslova „Narodnosno-etnički podaci popisa pučanstva 2011. godine“, u četvrtak, 2. svibnja, s početkom u 10 sati, u Croaticinoj priredbenoj dvorani (Budimpešta V, Nagymező u. 68, I. kat). Predviđeni program: otvorenje, predsjednik HDS-a Mišo Hepp, zamjenik državnog tajnika Csaba Latorcai. Izlagači na temu „Narodnosni podaci popisa pučanstva 2011. godine“ jesu dr. Zsolt Németh, zamjenik predsjednika društvene statistike pri Središnjem statističkom uredu (KSH); Marcell Kovács, voditelj odjela za popis pučanstva (KSH), Ágnes Tóth, suradnica Zavoda za etnička i narodnosna istraživanja pri MTA; János Vékás, suradnik Zavoda za etnička i narodnosna istraživanja pri MTA; dr. András Magicz, glavni odjel društvenih prava ureda pravobranitelja. O podacima popisa pučanstva u zrcalu pojedinih narodnosti izlagat će predsjednici pojedinih državnih samouprava: Ottó Heinek, Jan Fuzik, Mišo Hepp, Márton Ropos, Ljubomir Aleksov, Trajan Kresta, dr. Dančo Dimitrov Musev, Jaroslava Hartyányi, Laokratis Koranis, dr. Halina Csúcs, Balázs Füleki, Vera Giricz, Flórián Farkas. Voditelj je prvoga dijela Antal Paulik, voditelj glavnog odjela. Od 14 sati o načinu izbora narodnosnih samouprava izlagat će pravnik Attila Péteri, savjetnika KSH-a, potom slijedi rasprava, završni govor predsjednika HDS-a Miše Heppa i tiskovna konferencija. Voditelj je drugoga dijela Jozo Solga, voditelj HDS-ova ureda. Organizatori priredbe jesu Savez državnih narodnosnih samouprava, časopis Barátság i Croatica, neprofitni d. o. o.

KOLJNOF; BIZONJA – Hodočasnici iz Bizonje 27. aprila, u subotu, organizirano posjećuju kip Putujuće Blažene Dvice Marije iz Celja, u koljnofskoj Hodočasnoj crikvi. Kako nam je rekao Balaž Martinšić, predsjednik Bizonjskoga hrvatskoga društva, u 16.30 uri će se začeti sveta maša na hrvatskom jeziku ku će svojom muzičkom pratnjom polipšati Bizonjski tamburaši. Glavni celebranti su domaći dušobrižnici dr. Franjo Benković i Joško Drobilić. Ako vremenske prilike dopuščaju, za mašom će biti i marijanska prošecija. Grupa vjernikov iz sjevernogradisćanskoga naselja jedan dan prlje će se ganuti piše u Koljnof.

JURA – Skupno hrvatsko shodišće Gradišćanskih Hrvatov će se organizirati po 42. put u Katedrali spomenutoga grada 5. majuša, u nedilju, u 10 uri. Mašu će predvoditi dr. Vjekoslav Huzjak bjelovarski-križevački biskup. Svetu mašu će oblikovati jačkarni zbor Ljubičica iz Petrovoga Sela u pratnji seoskih tamburašev. U 14 uri je litanija, ku će peljati kiseški farnik Vilmoš Harangozo.

DUŠNOK – Hrvatska i Seoska samouprava naselja Dušnoka organiziraju Športski, kulturni i gastronomski dan koji će se upriličiti 4. svibnja u rekreacijskom parku «Bara». Nakon okupljanja sudionika, u 10 sati počinje nogometni turnir (Baja, Budimpešta, Stari Mikanovci, Dušnok) i gastronomsko-kulinarski susret (Gara, Mohač, Stari Mikanovci). Od 13 sati slijedi kušanje specijaliteta hrvatske (slavonske, bunjevačke i šokačke) kuhinje. U 15 sati počinje prigodni kulturni program u kojem sudjeluju Pjevački zbor iz Vršende, Plesna skupina iz Gare i domaći izvođači, a bit će i proglašenje rezultata nogometnog turnira. Dan završava zajedničkom večerom i druženjem sudionika.

Umalo dvije milijarde forinti dobivaju civilne i narodnosne organizacije

György Hölvényi, državni tajnik za narodnosne i civilne društvene veze pri Ministarstvu ljudskih potencijala, i dr. Csaba Latorcai, njegov zamjenik, izvijestili su javnost na tiskovnoj konferenciji o dodijeljenim potporama za civilne i narodnosne organizacije.

Civilne udruge i narodnosne organizacije umalo dvije milijarde forinti potpore dobivaju preko natječaja Nacionalnog fonda za suradnju 2013. György Hölvényi je izjavio da je cilj bio isti kao i prijašnjih godina, da narodnosti u Mađarskoj i nadalje, uspijevaju očuvati i jačati svoju nacionalnu samosvojnost. Naglasio je da u odnosu na prošlu godinu natječaji će biti redoviti i izračunati. Csaba Latorcai je izvijestio javnost o podacima natječaja. Potkraj prošle, odnosno početkom tekuće godine bilo je raspisano četiri natječaja za potporu izgradnje narodnosne kulturne autonomije. Pristiglo je 1200 natječaja na okvirni iznos od 245 milijuna forinta. Civilne su se organizacije mogle natjecati za djelovanje, za što je okvirni iznos bio 1,6 milijardi. Od 6708 organizacija 42% su dobile potporu, tj. ukupno 2835 organizacija.

Foto: László Bajtai

ZAGREB – Goran Rotim imenovan je za ravnatelja programa HRT-a, Marija Nemčić za ravnateljicu produkcije HRT-a, Duško Zimonja za ravnatelja tehnologije HRT-a, a Boris Sruck za ravnatelja poslovanja HRT-a, priopćeno je 19. travnja iz HRT-a. U priopćenju se navodi da su imenovani i glavni urednici na HRT-u: glavni je urednik HTV 1 Željko Rogošić, glavna urednica HTV 2 Maja Tokić, glavni urednik HTV 3 Dean Šoša, glavna urednica HTV 4 Sanja Gvozdanović, a glavna urednica Novih medija Tamara Vudrag. Za glavnog urednika Hrvatskog radija 1 (HRA) imenovan je Vladimir Kumbrija, glavna je urednica HRA 2 Jadranka Rilović, glavna urednica HRA 3 Rajka Rusan.

Ravnatelji i glavni urednici HRT-a imenuju se s danom 22. travnja 2013. na mandat od pet godina. Imenovani su i glavni urednici radiopostaja diljem Hrvatske – u Osijeku Amoreta Hofšauer Bajto, u Splitu Zoran Vukičević, u Kninu Afrodita Bibić Bilopaylović, u Puli Tatjana Kaštelan, u Zadru Toni Pajkin, u Rijeci Alen Čemeljić, u Dubrovniku Adriana Tomašić, glavna urednica Radija Sljeme je Ivanka Zorić, glavna urednica Glasa Hrvatske je Daria Marjanović. U sklopu natječaja održano je i izjašnjavanje kreativnih zaposlenika HRT-a o kandidatima za ravnatelja/icu programa i glavne urednike/ice, no mišljenje zaposlenika bilo je savjetodavnog karaktera, stoji u priopćenju HRT-a.